

De Heer regeert! (De Reformatie, nr. 9; jg. 88; 25 jan. 2013)

God regeert. Dat is, zou je kunnen zeggen, de kernbelijdenis van de kerk. Maar hoe kan je dat zien buiten de kerk? In een wereld waarin helikopters crashen, bultruggen stranden en werkloosheid almaar oploopt?

Hoe is God nu een Vader en een Schepper tegelijk? De zondagen 9 en 10 van de Heidelbergse catechismus bespreken een oud, maar herkenbaar probleem. Hoe kan God tegelijk Almachtig zijn én zich met mij bemoeien? En hoezo eigenlijk: 'elk kwaad ... voor mij doen meewerken ten goede'? Ook daarin zit, lijkt het, een tegenstrijdigheid. Tenminste, voor wie z'n kop niet in het zand steekt. Hoe zit het nu met die zorg van God? Hoe leidt en regeert God deze wereld, mijn leven?

Het antwoord is kortgezegd: God regeert door chaos. De kerk redeneert vanuit de ultieme consequentie: als God Almachtig is dan is Hij ook in staat om door tegenstrijdigheden te regeren. God kan wat kwaad is gebruiken om iets goeds te maken, zonder daarmee het kwaad goed te praten. Dat is eigenlijk zondag 10.

Daarmee bedoel ik: kwaad is kwaad. En dat blijft ook zo. Geen enkele gelovige hoeft het fijn te vinden om ziek of werkeloos te worden. Kanker is kanker. Crisis is crisis. En een gestrande bultrug is een gestrande bultrug.

Ik vind het prettig om dat zo te zeggen. Waarom? Vanwege de goedkope woorden die je soms hoort of die je zelf zo makkelijk zegt in moeilijke situaties: 'God zal er wel een bedoeling mee hebben.' Impliciet kan daarin de boodschap zitten: heb er maar vrede mee. In ieder geval, je kunt je met zulk soort opmerkingen mooi alleen gelaten voelen: 'het lijkt misschien chaos, maar God regeert.' O ja?

De belijdenis van de kerk zegt dat het geen chaos *lijkt*, maar chaos *is*. Er is regen en droogte, ziekte en gezondheid. Natuurlijk zijn er wetmatigheden. Goddank. In de afwisseling van dag en nacht en van de seizoenen bijvoorbeeld. Maar soms is er ook geen pijn op te trekken.

Ook dan regeert God. Niet door middel van wetmatigheden maar door middel van chaos. Waarom God deze dingen toelaat? Geen idee. Wat ervan te zeggen is, is misschien hoogstens dit: wat een geduld heeft God met deze wereld! Dat Hij in plaats van er ogenblikkelijk een einde aan te maken, bezig is deze wereld met zichzelf te verzoenen. Dat Hij mensen de tijd geeft om tot inkeer te komen. Tot geloof, bedoel ik dan.

Hoe ziet dat eruit, geloven? In het tweede deel van *zondag 10* staan drie woorden die daarvan een mooie samenvatting geven. Dat je in tegenspoed geduldig bent, in voorspoed dankbaar en voor de toekomst het vertrouwen hebt dat niets jou van Gods liefde zal kunnen scheiden. Van Gods liefde, die zich hierin bekendmaakt dat God liever zijn eniggeboren Zoon gestraft heeft dan iemand anders. Van God, die in zijn liefde werkt aan een nieuwe wereld en die zorgt dat er op een dag wèl een oordeel komt. Een definitieve scheiding tussen goed en kwaad, orde in de chaos.

Mooi, als je zo kunt leven. Maar het kan alleen als je gelooft dat God boven alle machten staat. En dat die God door Jezus te vertrouwen is. Hij is de enige die, omdat Hij Almachtig is, kan zorgen voor een echte oplossing. En Hij wil het ook (*zondag 9*, slot).

Echte oplossingen zijn zeldzaam. Geen enkele regeringsleider is er tot nu toe in geslaagd een echte oplossing voor de crisis te vinden. Het menselijk oplossingsvermogen is beperkt. De tijd waarin je een baan voor het leven had met een almaar groeiend salaris lijkt voorbij. Een wereld waarin kinderen het beter hebben dan ouders, komt niet weer terug. Protocollen voor gestrande bultruggen? Prima, maar ze blijven vast staan. Het zelfde geldt voor het klimaatprobleem. De ene top is nog niet voorbij of de andere moet al weer georganiseerd worden.

Conclusie: duurzame oplossingen vereisen het ingrijpen van personen die machtig zijn, die kúnnen ingrijpen. En die bovendien bereid om dat belangeloos te doen. Maar dat doet niemand. In de crisis wordt dat pijnlijk duidelijk. Wie wil er nu salaris inleveren? En wat helpt het, als je dat doet in je eentje?

Mensen zijn tot veel in staat. Tegelijk staan we collectief met de rug tegen de muur. Heb je kanker, dan zijn er vaak chemokuren. Maar die vergroten op hun beurt weer de kans op andere kankers. En andere aandoeningen. Ik bedoel maar: de werkelijkheid is ingewikkeld en tegenstrijdig. Chaotisch. Het ligt veel meer voor de hand om in tegenspoed te berusten, in voorspoed te genieten en voor de toekomst tegen beter weten in de moed erin te houden.

God heeft op Golgotha laten zien dat Hij bereid is om in te grijpen én om dat belangeloos te doen. Maar de vraag hoe God regeert is allesbehalve theorie. God wil regeren door de chaos in concrete mensenlevens. Niet met geweld maar door beloften. God doet een beroep op mensen door ze in te schakelen.

In het bijbelboekje *Filemon* zie je hoe dit werkt. Filemon heeft een slaaf die is weggelopen. Wellicht heeft deze slaaf (Onesimus) hem zelfs bestolen. In ieder geval is Onesimus bij Paulus terechtgekomen, die op dat moment gevangen zit.

Al met al een behoorlijke chaos. Het valt op dat Paulus het weglopen van Onesimus niet goed praat, maar Filemon een brief stuurt met het verzoek Onesimus weer terug in dienst te nemen. Paulus is ook bereid eventuele schade te vergoeden.

Wel vraagt Paulus Filemon om in deze situatie te ontdekken wat *goed* is (vers 6). Wat bedoelt hij? Je bent geneigd om te denken: dat Onesimus tijdens Paulus' gevangenschap voor hem heeft kunnen zorgen. Dat benoemt Paulus ook. Maar toch is dat nog een soort side-effect van de chaotische situatie die is ontstaan. Het goede is vooral (vers 6 weer) dat Onesimus tot geloof gekomen is en dat Filemon dus, mocht hij ingaan op Paulus' verzoek, zijn slaaf terugkrijgt als een broeder in het geloof.

Volgens mij is dat het goede waar Paulus over schrijft. Dat je in de situatie waarin je je bevindt, een dieper inzicht krijgt in de manier waarop God mensen dichter bij Christus brengt. Dat kan in gezegende omstandigheden. Maar let op: dat kan God ook in moeilijke omstandigheden. God staat boven de omstandigheden. Hij is in staat om te regeren, niet alleen te midden van maar ook door middel van chaos.

Dat is iets dat je moet willen zien. Dat ontdekken vergt soms inspanning. In ieder geval kost het tijd, een levende relatie met God, bezinning, gebed en gesprek. Zo kon Jozef na een hele tijd tegen de broers die hem verkocht hadden zeggen: "... wees niet bang en maak jezelf geen verwijten dat jullie mij verkocht hebben en dat ik hier ben terechtgekomen, want God heeft mij voor jullie uit gestuurd om jullie leven te redden" (Gen. 45,5). Ik ben benieuwd of Filemon is ingegaan op het verzoek van Paulus. En zo ja, met welke woorden hij Onesimus ontvangen heeft.